

Casus: een woonservicewijk voor Holendrecht

Tien partners zetten begin dit jaar hun handtekening onder een convenant dat Holendrecht de eerste woonservicewijk van Zuidoost zal bezorgen. 'Comfortabel en zorgeloos wonen' staat voorop het Plan van Aanpak. Een nieuwe impuls kan de wijk zeker gebruiken. Ondertussen is geleerd van ervaringen met stedelijke vernieuwing, zegt portefeuillehouder Harry Verzijl. Naast fysieke aanpassingen is er dus veel aandacht voor de opbouw van een 'civil society'. De woonservicewijk zou de rode draad kunnen zijn die veel van deze initiatieven verbindt.

'Het moet een wijk worden waar mensen zich thuis voelen en om elkaar geven', staat te lezen in een folder van het stadsdeel. Dat is precies waar het nu regelmatig aan ontbreekt beweren betrokkenen. Holendrecht telt ongeveer tienduizend inwoners (waarvan 11% ouder is dan 65) en is verdeeld in een westelijk en een oostelijk gedeelte. De verschillen zijn groot. In west staat hoogbouw, zijn de inkomens aan de lage kant en is de mutatiegraad hoog. Bewoners van verschillende nationaliteiten (Surinaams, Ghanees of Pakistaans bijvoorbeeld) leven langs elkaar heen. Er zijn problemen met verloedering en criminaliteit. Oost daarentegen is een verzameling meanderende straten met laagbouw. Hier zijn de inkomens een stuk hoger, wonen veel van oorsprong Nederlandse middenstandsgezinnen en bestaat een gezamenlijk wijkgevoel. Er heerst een zekere mate van tevredenheid, die door de instroom uit de vernieuwde Bijlmer onder druk is komen te staan. Oost en west zijn - nu nog - fysiek gescheiden door dreven.

[tk] Intercultureel

Dat er 'iets' moest gebeuren om Holendrecht veilig en leefbaar te houden wordt door alle betrokkenen erkend. Dat maakt het gemakkelijker om het gesprek aan te gaan. "Het werken aan een woonservicewijk is tegelijk een middel om burgers te activeren, om er zelf voor te zorgen dat je hier prettig kunt wonen", stelt extern projectleider Birgit Oelkers, die de samenwerking organiseerde. Van het begin af aan was de formule van een woonservicewijk vooral bij de zorginstellingen in beeld. Niet voor niets spreekt Oelkers van "de drie zorgmusketiers" als ze verwijst naar Gazo, Cordaan en de Holendrechtse apotheek. Met hen werd gezocht naar een gemeenschappelijke noemer die ook andere partners zou aanspreken. Veel voorzieningen waren er al: huisartsen, thuiszorg, ouderenwerk en maatschappelijke dienstverlening. Maar die zijn vooral gericht op de bewoners van de wibo-woningen. Om het aanbod te verruimen en voor alle bewoners toegankelijk te maken is veel meer nodig (zie kader).

Wouter Hogervorst was zelf huisarts in Holendrecht voordat hij directeur Zorg werd van Gazo, een koepel van zes instellingen, waaronder maatschappelijk werk. "We werkten al jaren samen, bijvoorbeeld om een nieuw gezondheidscentrum te kunnen realiseren. Die samenwerking krijgt een flinke impuls nu we toewerken naar goed afgestemde en geïntegreerde zorg, in combinatie met thuis- en mantelzorg in een woonservicewijk." Holendrecht kent een mix van culturen en nationaliteiten. Dat vraagt om specifieke benaderingen. Hogervorst: "Sinds de Bijlmernieuwing is 70% van de bevolking niet-Nederlands. Daar houden we al rekening mee, bijvoorbeeld als het gaat om de opvang van licht-demente ouderen. In de Ghanese cultuur bijvoorbeeld is dat moeilijk bespreekbaar. Daar moet je dus vormen voor vinden. Het aanbod is nog te Nederlands."

[tk] Ziek, zwak, misselijk?

De nadruk op extra zorgdiensten mag niet leiden tot het imago van een wijk voor alleen maar mensen met een bovengemiddelde zorgbehoefte. “Het gaat juist om het creëren van samenhang in een leuke, leefbare wijk voor iedereen”, zegt Marja Sperna Weiland, directeur verpleging en verzorging bij Cordaan. “ We werken niet alleen aan betere gebouwen en diensten, maar ook aan het begeleiden van vrijwilligers die bezig zijn met telefooncirkels, mantelzorg of maatjesprojecten.”

Ook Cordaan is zich bewust van de noodzaak van een interculturele benadering van het zorgaanbod. “Daar train en werf je op. En daar stem je je aanbod op af. Voorlopig is het nog een hele klus om aan mensen die al twintig jaar in zorgcentrum de Drecht wonen goed uit te leggen wat er gaat veranderen. Er is wat angst, bijvoorbeeld als het gaat om veiligheid.”

[tk]

[passage Stadgenoot]

[tk]

Sjaak Tuahatu (61) woonde eerst in west en nu, alweer een jaar of acht, in oost. Naar tevredenheid. Als lid van de WMO-adviesraad is hij nauw betrokken bij de ontwikkelingen. “Een woonservicewijk moet levensloopbestendig zijn. Iedereen kan toch ziek worden of gehandicapt raken? Alle voorzieningen, intra- en extramuraal moeten we op één lijn brengen, met oog voor culturele verschillen. En toegankelijk maken, niet alleen fysiek, maar ook sociaal en emotioneel.”

Hij voegt er voorzichtig aan toe: “Veel bewoners in oost zijn huiverig voor de veranderingen, er is een soort gewapende vrede met de nodige agitatie over en weer. Deels begrijpelijk, maar de woonservicewijk kan je ook zien als onderdeel van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. We moeten naar een ander niveau van samenleven toe, ontmoetingen tussen verschillende mensen faciliteren.”

[kadertekst]

Wat is een woonservicewijk?

Een algemene definitie is: ‘Een normale buurt voor iedereen, maar met een verhoogd zorg- en welzijnsniveau. Een buurt waar bewoners, ook als ze een grotere zorgvraag hebben, zelfstandig kunnen blijven wonen.’

In Amsterdam zijn criteria opgesteld voor woonservicewijken. Dat zijn:

1. 24-uurs zorg op afspraak op wijkniveau
2. Binnen vijftien minuten zorg op afroep (binnen een straal van maximaal 300 meter van het dienstencentrum)
3. Permanente zorg voor zelfstandig wonende mensen met een zorgbehoefte
4. Huisarts, paramedische zorg en apotheek op wijkniveau
5. Zorgsteunpunt met minimale eisen als wijkziekenboeg, kantoorruimte voor thuiszorg, logopedie en maatschappelijk werk

6. Multifunctioneel dienstencentrum (ontmoeting, recreatie, advies en informatie, buurtrestaurant)
7. Service aan huis zoals boodschappendienst en maaltijdbezorging
8. Aangepaste woningen, bijvoorbeeld met toezicht, begeleiding of zorg op afroep. Verder rolstoelwoningen en wibo's
9. Toegankelijk, veilig en goed voorzien van bijvoorbeeld pinautomaten, winkels en openbaar vervoershaltes.

Holendrecht voldoet daar deels nog niet aan. Volgens plan zullen alle vereiste voorzieningen rond 2013, of eerder, zijn gerealiseerd.

Maar de woonservicewijk Holendrecht gaat verder. Zo bestaan er plannen voor nieuwbouw van een brede school en een jongeren- en activiteitencentrum. Het zieltoegende winkelcentrum wordt gerenoveerd en de dreven die oost en west nu nog scheiden zullen – als de stadsdeelfinanciën het toestaan – worden verlaagd. Een belangrijk onderdeel is tenslotte 'Holendrecht voor elkaar', een verzameling projecten die moeten bijdragen aan grotere onderlinge betrokkenheid van bewoners.

[einde kader]

[kader]

Het sluiten van een goed convenant

Onder het convenant woonservicewijk Holendrecht staan maar liefst tien handtekeningen.

Van de gemeente via projectbureau Zuidoostlob, gezondheidsinstellingen en maatschappelijk werk tot aan de deelnemende corporaties bestaat overeenstemming over de noodzaak en de vorm van de te realiseren woonservicewijk. Maar die overeenstemming bestaat ook over de eigen rol, de verdeling van de kosten en de samenwerking. Geen sinecure. Extern projectleider Birgit Oelkers noemt een aantal succesfactoren die hebben bijgedragen aan het slagen van het proces dat voorafging aan de ondertekening van het convenant:

- sluit aan bij wat er is (bijvoorbeeld ook wijkbeheer of andere verbeteringsmaatregelen) en kies de weg van de kleine stappen
- neem veel tijd voor het opstellen van het plan van aanpak, zodat de haalbaarheid vaststaat
- zorg voor mensen met een duidelijk mandaat in de coördinatiegroep
- benoem een eigenaar voor nieuwe initiatieven
- organiseer ronde tafelgesprekken op wijkniveau, waarbij ook bewoners aanschuiven
- voorkom projecteilanden: de criteria voor de woonservicewijk vormen een rode draad voor wijkvernieuwing en andere plannen en projecten

[einde kader]